עין משפט נר מצוה

צה א מיי' פ"ט מהל' זכיה הלכה כג טוש"ע ח"מ סימן רנא סעיף ב בהג"ה:

צו ב טוש"ע אה"ע סי' לז סעיף ה:

צז ג ד ה מיי' פי"ט מהל' איסורי ביאה הלכה ו ז סמג לאוין קכב טור אה"ע סימן ג:

מי מוציא מיד מי הוא מוציא מידם בלא ראיה והן אין מוציאים מידו בלא ראיה דברי ר' יעקב רבי נתן אומר אם בריא הוא עליו להביא ראיה שהיה שכיב מרע ואם שכיב מרע הוא עליהם להביא ראיה שבריא היה נימא רב דאמר כרבי נתן ושמואל דאמר כר' יעקב אמר לך רב אנא דאמרי אפילו כרבי יעקב עד כאן לא קאמר ר' יעקב התם דאיכא למימר העמד ממון על חזקתו אבל הכא מי נימא העמד גוף על חזקתו ושמואל אמר אנא דאמרי אפילו לרבי נתן עד כאן לא קאמר רבי נתן התם דכולי עלמא בחזקת בריאים קיימי מאן דקא מפיק נפשיה מחזקה הוי עליה לאיתויי ראיה אבל הכא מי קא מפקא נפשה מחזקה דקמיה נימא כהני תנאי קידשה אביה בדרך וקידשה עצמה בעיר והרי היא בוגרת תנא חדא הרי היא בוגרת לפנינו ותניא אידך חיישינן לקידושי שניהם מאי לאו חד כרב וחד כשמואל לא אידי ואידי כשמואל כאן במכחשתו כאן בשאין מכחשתו ונימא מדמתניתא לא פליגי אמוראי נמי לא פליגי ותסברא הא רב יוסף בריה דרב מנשיא מדוויל עבד עובדא כוותיה דרב ואיקפיד שמואל ואמר כ"ע כיילי ליה בקבא זוטא והאי מדרבנן כיילי ליה בקבא רבה ואי סלקא דעתך לא פליגי אמאי קא מקפיד דילמא כי עבד עובדא במכחשתו אמר ליה מר זוטרא לרב אשי הכי אמר אמימר הילכתא כוותיה דשמואל ורב אשי אמר הילכתא כוותיה דרב והילכתא כוותיה דרב: **מתני'** מי שיצא הוא ואשתו למד"ה ובא הוא ואשתו ובניו ואמר אשה שיצאת עמי למדינת הים הרי היא זו ואלו בניה אין צריך להביא ראיה לא על האשה ולא על הבנים מתה ואלו בניה מביא ראיה על הבנים ואינו מביא ראיה על האשה אשה נשאתי במדינת הים הרי היא זו ואלו בניה מביא ראיה על האשה ואין צריך להביא ראיה על הבנים מתה ואלו בניה צריך להביא ראיה על האשה ועל הבנים: **גמ'** אמר רבה בר רב הונא וכולן בכרוכים אחריה תנו רבנן אשה נשאתי במדינת הים מביא ראיה על האשה וא"צ להביא ראיה על הבנים ומביא ראיה על הגדולים ואין צריך להביא ראיה על הקטנים במה דברים אמורים באשה אחת אבל בשתי נשים מביא ראיה על האשה ועל הבנים על הגדולים ועל הקטנים אמר ריש לקיש

לא

מי מוציא מיד מי. הכותב נכסיו לאחרים ולא שייר כלום דקי"ל (ב"ב דף קמו:) בשכיב מרע שאין מתנתו מתנה אם עמד דגלי דעתיה מדלא שייר מידי למלוה מחמת מיתה היה ואם בריא היה מתנתו מתנה ועכשיו הוא אומר שכיב מרע הייתי והן אומרים בריא היה מי מוציא נכסים מיד מי: **הוא מוציא מידם.** אם עמדו והחזיקו בנכסים ואין צריך להביא ראיה שהיה שכ"מ ואפילו הוא בריא עכשיו בשעת חזרה לא אמרינן מדהשתא בריא מעיקרא בשעת מתנה נמי בריא: **רבי נתן אומר אם בריא הוא.** עכשיו בשעת חזרה עליו להביא ראיה ואי לא מייתי מחזקינן ליה כי השתא והיינו כרב: **ושמואל דאמר כרבי יעקב.** דלא אזיל בתר השתא אלא אמרינן שמא בשעת מתנה שכיב מרע היה: **הכא כו'.** וכיון דספיקא הוא אמרינן העמד ממון על חזקה שהיה מוחזק בה קודם מתנה זו שהיה ספק: **מי איכא למימר העמד הגוף על חזקתו.** ותהוי נערה. יומא דמשלם שית אין בה לא חזקת נערות ולא חזקת בגרות שהיום היא עומדת להשתנות: **מי מפקא נפשה מחזקה.** כלומר כי מספקינן לה בנערה מי מפקינן לה מחזקת הרבה נערות ביום משלם שית: **במכחשתו.** והא דקתני הרי היא בוגרת לפנינו במכחשתו לאביה לומר כבר בגרתי מאתמול: **כולי עלמא כיילי לה.** קפידא הוא דקפיד עליה ואמר לכל תלמידים נמדדה חכמה בקב קטן שיראים לסמוך על חכמתם ולהתיר ספק אשת איש: **והאי מדרבנן כיילי ליה.** חכמה בקבא רבה שפכו לו חכמה יתירה וסומך על בינתו להתיר ספק ולומר מדהשתא בוגרת בצפרא נמי בוגרת: **אמאי קפיד.** הא רב במכחשתו קאמר והאי דעבד עובדא כוותיה במכחשתו עבד אלא ודאי באין מכחשתו פליגי והאי בשאין מכחשתו עבד עובדא: **מתני' אינו צריך להביא ראיה לא על האשה.** שהיא מיוחסת שכבר בדקוה כשנשאה: **ולא על הבנים.** כדמוקי בגמרא בקטנים וכרוכים אחריה דבחזקת אמן הן ואין צריכים לייחם ע"י עדים: **מביא ראיה על הבנים.** שהיו בני אותה אשה: **ואין צריך להביא ראיה על האשה.** שהיתה מיוחסת לפי שכבר בדקו אחריה כשנשאה כאן: **מביא ראיה על האשה.** שהיא מיוחסת ואינו מביא ראיה על הבנים שהרי כרוכין אחריה: **מתה ואלו בניה.** שאין כאן שום הוכחה מביא ראיה על האשה שהיא מיוחסת ועל הבנים שמאותה אשה היו: **גמ' וכולן.** דקתני מתניתין א"צ להביא ראיה על הבנים: **בכרוכין אחריה.** נדבקין אצלה: **ת"ר נשאתי אשה במדינת הים מביא ראיה על האשה וא"צ להביא ראיה על הבנים.** ומפרש ואזיל באלו בנים אמרו בקטנים ולא בגדולים דאם הביא ראיה על הגדולים שאין כרוכין אחר האם אין מביא ראיה על הקטנים: **באשה אחת.** שאמר אשה אחת נשאתי אבל אמר שתי נשים היו ומתה האחת ואלו בניה של זו מביא ראיה עליה שהיא מיוחסת ועל הבנים שהם בניה: **על הגדולים ועל הקטנים.** ואפילו כרוכין אחריה דשמא בניה של חברתה היו וגדלתן:

לא

[**והן** אין מוציאין מידו בלא ראיה. וא"ת כיון דתנא דהוא מוציא מידם אפילו הוחזקו נכסים בלא ראיה כ"ש דאין מוציאין מידו וי"ל דהא קמ"ל דבראיה מיהא מוציאין דה"א כיון דלא כתב כדמהלך על רגלוהי כו' אפילו בראיה לא מפקי כו'. מ"י]: **מי איכא למימר** העמד הגוף על חזקתו. פי' ותיהוי נערה יומא דמשלים שית הרי היום עשויה להשתנות וא"כ אין בה חזקה דנערות ולא חזקה דבגרות ור"י פי' דרגילות הן לבא בבקר ואין שייך חזקה דנערות: **אלא** הכא מי מפקא נפשה מחזקה. אי מספקינן לה בנערות הרי היום אין לה חזקה משום דבר לא מנערות ולא מבגרות שהרי היום עשויה להשתנות:

במכחשתו. פי' בקונטרס שמכחשת אביה ואומרת בגרתי מאתמול ולא דק דהא ביומא דמשלים שית איירי: **ואי ס"ד לא פליגי אמאי קפיד.** כי עביד רב יוסף בר מנשיא עובדא במכחשתו דהא שמואל נמי מודה לרב דאינה מקודשת אלא ש"מ דפליגי מיהא באין מכחשתו דרב נמי דקאמר מילתיה דאינה מקודשת באין מכחשתו ורב יוסף עבד עובדא כוותיה ואית ספרים דגרסי ודלמא כי עבד רב יוסף באין מכחשתו ולפיכך כעס שמואל דאפילו רב נמי מודה לשמואל דחיישינן וצריך גט מספק ורב יוסף עבד עובדא דלא כחד ולא נהירא דהא מתוך לישנא דגמרא משמע דלכל הפחות כרב עביד כדקאמר עבד עובדא כרב:

והילכתא כוותיה דרב. ואף על גב דבכולי גמרא קי"ל (בכורות דף מט:) דהילכתא כוותיה דרב באיסורי הוצרך לפסוק כאן הלכה כמותו משום דאיכא אמוראי דפסקי כשמואל: **מביא** ראיה על הבנים ואינו מביא ראיה על האשה. פי' בקונטרס שהאשה היתה נבדקת כבר בד' אמהות קודם שהוליכה למדינת הים ובגמ' מוקי בכרוכין אחריה וא"ת מאי קמ"ל מתני' דאין צריך להביא ראיה על האשה פשיטא דכיון דנבדקת כבר דשוב אין צריך להביא ראיה ועוד קשה אמאי איצטריך לחזור ולמיתני הא תני ליה ברישא לכן פר"י אין צריך להביא ראיה על הבנים שהן שלו דלא אמרינן שלקחה האשה איש אחר במדינת הים ולא על האשה שיהיו בניה דכיון דכרוכין אחריה מתה מביא ראיה על הבנים פי' שהבנים שלו מן האשה שמתה אבל אינו מביא ראיה שהם מן האשה שהלכה עמו למדינת הים דידעינן בה שהיא מיוחסת שהרי כבר נבדקוה אלא מאחר שהביא ראיה שהבנים הם מאשתו שמתה במדינת הים אין צריך תו להביא ראיה שאותה אשה היתה מיוחסת דאין לחוש שלקח אשה אחרת שם והוליד ממנה אלו בנים דמסתמא מאשתו שהוציא מכאן הם מאחר שלא שמענו שנשא שם אשה אחרת והאשה שהוציא מכאן כבר נבדקוה קודם שהלכה למדינת הים:

לא

מסורת הש"ס

א) ב"ב קנג., ב) [כתובות עו:], ג) ב"ב קנג ע"ב ד"ה רבי נתן, ועיין תוס' עוד], ג) [כן הגי' רש"ל אבל רש"י מוחק מינת דילמא וכן בתוס' ד"ה ואי ס"ד יש להגיה בהדיא ולינא למימר דרב יוסף עבד עובדא באין מכחשתו ולפיכך כעס וכו', ד) [כתובות: כו], ה) [כתובות: מחזקה], ו) [כתובות: הא], ז) [כתוב' שבדי"ף ובר"ן: בדקה], ח) [כתוב' שבדי"ף ובר"ן: לייחסן], ט) [כתוב' שבדי"ף ובר"ן: בדק], י) [עי' ב"ב קנד ע"א], כ) [מכאן עד ולפיכך ליתא בדפו"ר וטעם ע"פ רש"ל, ע"ש ובמהרש"א], ל) [כמ"ש סימן יח: שהוו בניה כיון], מ) פי' שהם מן האשה שהלכה כו' ודלא כרש"ל שהגיה פי' שהבנים שלו מן האשה שמתה כו'. רש"ל, נ) [מכאן עד שהם מן וכו' ליתא בדפו"ר וטעם ע"פ רש"ל ע"ש ובמהרש"א], ס) [עי' תוס' יבמות לו.], ע) [ועי' שו ע"כ].

תוס' ר"י הזקן

כאן במכחישתו וכו'. שהיא אומרת שמן הבוקר הביאה אלו הסימני בגרות. ומיהו לשמואל אם לא מצאנו לה סימנים אחר שנתקדשה אין חוששים לקדושיה כל עיקר עד שתביא סימנים (ו' חדשים עד שיצאו). וקא בעי דנימא נמי דאמוראי לא פליגי ואפילו רב מודה שיש לבוגרת סימנים ואיזו סימניה אצטל קאי והאי דקאמר הרי היא בוגרת לפנינו כלומר ואין חוששים לקדושי אביה איירי במכחישתו. ותסברא וכו'. אלא כי עבד איהו גובדא דלא הוה בהו הכחשה כלל שלא בדקוה כלל אלא דעבדי בהו גובדא דרב שמחלת תשלום הששה חדשים יש לה דין בוגרת ואין סימנים אחרים לבוגרת כל עיקר וזה עיקר הפירוש. **מתני'.** לא על האשה. שהיא מיוחסת פרש"י שכבר בדקוה אותה כשנשאה. להאי פירושא מתני' ר"מ היא. ולא היא דאפילו כל המשפחות בחזקת כשרות עומדות כדאמרי בבן זאת האשה שנשא ואין ידענו משפחתה בחזקת כשרות עומדת, אבל כשנשא אשה במדינת הים אין אנו יודעים משפחתה ואין האשה חזקת כשרות, ולכך להשיא הבנים צריך ראיה אבל להאכילו בתרומה האב נאמן כדאיתא בהאשה שנתארמלה [כתובות כה, ב]. ומתני' מפרשא בכהן שיצא להחזיק הבנים בכהנים או בישראל מיוחס להחזיק הבנים שיהיו ראוים לסנהדרין. וכ"כ הר"ם באיסורי ביאה פ"כ [ה"ז]. ולא על הבנים. דמיירי בקטנים וכרוכים אחריה דודאי מאותה אשה הם. על הבנים. שהם מבני אותה אשה. מביא ראיה. בעדים על האשה שהיא מיוחסת שהרי לא נשאה כאן ואין אנו יודעין. אבל לא על הבנים שהם כרוכים אחריה. **גמ'.** באשה אחת. שאמר אשה אחת נשאתי. [בשתי נשים]. פרש"י אבל שתי נשים נשאתי ומתה האחת. והר"ם [שם ה"ז, עי"ש] פירש אפילו שתיהן קיימות והביא ראיה על האחת והבנים כרוכים אחריה צריך להביא ראיה על בניה.* ואלו בנים של זו מביא ראיה שהיא מיוחסת ועל הבנים שהם שלה ואפילו על הקטנים שהם כרוכים אחריה.

*נראה שמכאן הוא המשך לשון רש"י. ועי' רמב"ם שם.

מוסף תוספות

א. ולא אמרינן גלי דעתיה דלא גמר ומקני כיון שלא רצה לכתוב השטר כדמהלך על רגלוהי בשוקא כמו שכתוב בשאר שטרות של בריאים. תר"ם. ב. [אלא] במכחישתו לומר קים לה שהיתה בוגרת בצפרא. שם. ג. והכא איסורא הוא. ריטב"א. ד. דאמימר פסק כשמואל וכיון דהוה פלוגתא דאמימר ורב אשי פסק תלמודא כרב וכרב אשי. שם. ה. שהם בניו, וא"צ להביא ראיה על האשה כלומר א"צ להביא ראיה שהם מאשתו שהלכה עמו למדה"י, דאין לחוש וכו'. תוס' הרא"ש.